

Н.К. Дьяченко, В.М. Грачова

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Вища освіта є фундаментом людського розвитку й прогресу суспільства. Вона виступає гарантом індивідуального розвитку, інтелектуального, духовного й виробничого потенціалу суспільства. Розвиток держави, структурні перетворення на мікро- й макроекономічному рівні повинні гармонійно поєднуватися з реформою вищої освіти для задоволення потреб і прагнення людей, насамперед молодих, установлення нової системи цінностей; відповідати запитам людства щодо змін, як у суспільному, так і в приватному секторах.

В Україні проблема докорінної зміни підходів до освіти, передусім до вищої освіти, постала на початку 80-х років ХХ століття. Але, так зване, соціалістичне суспільство вже перебувало в агонії і не спроможне було віднайти необхідні засоби модернізації освіти. Вже в ті часи теоретично була сформульована мета реформ у сфері освіти, визначені проблеми співвідношення процесів трансформації та модернізації в освіті, інформаційного оснащення шкіл, вузів тощо. Практичні кроки в цій сфері почали здійснювати тільки на рубежі століть, та й то завдяки зовнішній і спонсорській допомозі. Досі зберігається розрив між теорією і практикою освітніх реформ, оскільки держава ще не може ці реформи матеріально забезпечити. Проте теоретичний пошук має здійснювати і надалі, щоб за розширення матеріальної підтримки держави більш динамічно здійснювати реформи.

Найважливішою проблемою сучасної освітянської реформи є просування до інформаційного суспільства, в якому виробництво і поширення інформації стає сферою зайнятості широких верств населення, а користування новими інформаційними технологіями - нормою для вчителя, викладача, учня, студента. Основним видом їхньої роботи стає

інтелектуальна праця, що вимагає високого рівня професійних знань, доступу до інформаційних потоків, складної інтелектуальної техніки і технології переробки, накопичення знань, правового захисту результатів цієї праці. Водночас в освіті залишається на провідних позиціях педагогічна майстерність, співпраця викладача і студента. Хоч у педагогічній діяльності дедалі частіше на перший план виходить інноваційна діяльність, яка стала головним джерелом науково-технічного прогресу, проте вона не перекреслює досягнень попередніх епох, а навпаки, поліпшує і модернізує їх.

На всіх стадіях розвитку суспільства на освіту і науку покладалися функції основного рушія прогресу. Немає сумніву, що вони є найефективнішою сферою інвестування, адже освіті відводиться пріоритетне місце у вихованні і формуванні у підростаючого покоління світогляду громадянина, патріота, висококваліфікованого фахівця. Громадяни, що здобули освіту належного рівня, стають головною продуктивною силою, джерелом духовної культури суспільства.

Державна політика в галузі розвитку української освіти спрямована на досягнення нею сучасного світового рівня, відродження й подальший розвиток національних науково-освітніх традицій, оновлення змісту, форм і методів навчання, примноження інтелектуального потенціалу суспільства. «Розбудова системи освіти, її докорінне реформування, - наголошується в національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття), - мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки і культури на світовий рівень, національне відродження, становлення державності та демократизації суспільства в Україні»

Процес реформування національної освіти вимагає чіткої і комплексної науково-технологічної політики щодо її підтримки та стимулювання розвитку пріоритетних напрямків на базі використання як

прямих, так і непрямих методів, включаючи пільгове оподаткування та кредитування.

Важливим напрямом модернізації вищої освіти визначено оновлення її економічного механізму, стрижнем якого є визнання за ВНЗ підприємницької функції. Першим кроком до розвитку підприємництва в сфері вищої освіти визначено комерціалізацію, яка зумовлена скороченням обсягів державного фінансування і зростанням попиту на послуги вищої освіти.

Стратегічним завданням держави в цьому напрямі виступає забезпечення умов для ефективного використання й адекватного оцінювання висококваліфікованої роботи: збереження наявних і створення нових робочих місць, створення передумов для впровадження на підприємствах усіх секторів економіки серйозної, успішної й ефективної концепції підвищення якості робочої сили.

На шляху подальшого розвитку науково-освітньої галузі України актуальними будуть такі задачі:

1. Розвиток фундаментальної науки шляхом плекання національно свідомих науковців, надання їм достойного фінансування та матеріально-технічних умов для праці;
2. Проведення політики омолодження наукових кадрів, сприяння молоді у здобутті наукових ступенів і вчених звань;
3. Максимальне сприяння у розвитку української науково-технічної термінології, випуск україномовних підручників, посібників, наукової літератури, словників тощо для забезпечення наукового, навчального та виробничого процесів;
4. Відродження і розвиток літературно-гуманітарної, науково-технічної, науково-природничої української мови, національної духовності, культури, історичного фактажу українства.

Список використаних джерел

1. Болонський процес: Документи / Укладачі: З.І. Тимошенко, А.М. Грехов, Ю.А. Гапон, Ю.І. Палеха. - К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2004.- 169с. . Болонський процес: Нормативно-правові документи / Укладачі: З.І. Тимошенко, І.Г. Оніщенко, А.М. Грехов, Ю.І. Палеха. - К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2004. -102с. . Ван дер Венде М.К. Болонская декларация: расширение доступности и повышение конкурентоспособности высшего образования в Европе / М.К. Ван дер Венде // Высшее образование в Европе. - 2000. - Том XXV.-№3 . Величко О.Г. Болонський процес - це конкретні рішення і дії / О.Г. Величко // Теорія і практика металургії.- Дніпропетровськ,2004.- С.3-13 . Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За редакцією В.Г. Кременя. Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2004. - 384с. . Журавський В.С., Згуровський М.З. / В.С. Журавський., М.З. Згуровський Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. - К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка»», 2003. - 200с. . Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні / В.С. Журавський. - К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. -416с. . Об образовании. Закон РФ // Директор школы. - 2002. - №8. - С.97 . Проблеми модернізації освіти України в контексті Болонського процесу: Матеріали Першої Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 20-21 лютого 2004 р. / Редкол.: І.І. Тимошенко (голова) та інші - К.: вид-во Європейського ун-ту, 2004 - 197с.

2. Пасінович І.І. Досвід реформування вищої освіти в зарубіжних країнах та його використання в Україні / І.І. Пасінович // Вісник Львівського університету. Серія економічна. Редкол.: Відп. ред. Панчишин С.М. – Львів, 2008. – Вип. 39(1). – С. 410-415